

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 191/2023 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen suurpetojen kannanhoidollisen metsästyksen turvaamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Mia Laihon /kok ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 191/2023 vp:

Millaisiin toimiin hallitus on ryhtynyt lainsäädännön muuttamiseksi kansallisella tasolla,

Aikooko hallitus puuttua erityisesti asuinalueilla pelkoa, vaaraa ja uhkaa aiheuttavien susien vähentämiseen kiireellisesti,

milloin Suomessa aloitetaan suden kannanhoidollinen metsästys,

miten varmistetaan ajantasainen ja oikea tieto susikannasta riistanhoitoalueiden tietoja hyödyntäen,

mitä hallitus aikoo tehdä ja minkälaisella aikataululla sen edistämiseksi ja varmistamiseksi Euroopan unionissa, että susi saadaan siirrettyä koko Suomen osalta luontodirektiivin liitteestä IV liitteeseen V,

aikooko hallitus puuttua aiempaa tehokkaammin susista aiheutuviin metsästys- ja tuotantoeläinvahinkoihin ja kohtuullistaa vahinkoa kärsineiden omavastuuosuuksia,

miten isot satsaukset SusiLIFE-ohjelmaan ovat vähentäneet susien aiheuttamia ongelmia,

onko susia siirretty tarkoituksellisesti itäisestä ja pohjoisesta Suomesta muualle Suomeen, milloin ja miten paljon ja

kuinka hallitus aikoo varmistaa, ettei yhdenkään lapsen tai nuoren tarvitse koulumatkalla pelätä susia?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Noudatamme ja toimeenpanemme maa- ja metsätalousministeriössä hallitusohjelman linjauksen mukaista suurpetopolitiikkaa. Hallitusohjelman mukaan: ”Suurpetopolitiikkaa on hoidettava tavalla, joka huomioi myös sosiaalisen kestävävyyden. Suurpetojen kannanhoidollinen metsästys turvataan lainsäädännöllä. Jo aloitettua työtä kannanhoidollisen sudenmetsästyksen mahdollistamiseksi jatketaan eduskunnan päätöksen mukaisesti.”

Tällä hetkellä susi, karhu ja ilves ovat Suomessa luontotyyppejen sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annetun neuvoston direktiivin 92/43/ETY (luontodirektiivi) liitteen IV mukaisia tiukasti suojeltuja lajeja. Susi tosin on poronhoitoalueella liitteen V laji. Jotta voisimme hallitusohjelman mukaisesti lainsäädännöllä varmistaa suurpetojen kannanhoidollisen metsästyksen, tulisi ensi kädessä karhu, ilves ja susi saada siirrettyä luontodirektiivin liitteeseen V. Tähän olisi erityisesti karhun ja ilveksen osalta kiistattoman vahvat perusteet, sillä kummankin lajin kannat ovat suotuisalla suojelun tasolla ja kaksinkertaistuneet Suomen EU-jäsenyysaikana.

Eduskunta käsitteli suden kannanhoidollisen metsästyksen sallimista koskenutta kansalaisaloitetta (KAA4/2020) kaksi vuotta. Kansalaisaloitteessa esitettiin, että valmisteltaisiin laki, joka loisi puitteet suden kannanhoidollisen metsästyksen aloittamiseksi. Kansalaisaloitteen käsittelyn aikana, valiokunta selvitti myös mahdollisuudet muuttaa nykyistä lainsäädäntöä siten, että kannanhoidollinen metsästys voitaisiin turvata.

Kansallisen lainsäädännön osalta Eduskunta hyväksyi kansalaisaloitteen käsittelyn yhteydessä seuraavan lausuman: Eduskunta edellyttää kansalaisaloitteen KAA 4/2020 vp pohjalta, että valtioneuvosto ryhtyy mahdollisimman nopeasti toimenpiteisiin sellaisen lainsäädännön valmistelemiseksi, jolla täsmennetään metsästyslain 41 a §:n sääntelyä siten, että se vastaa suden suojelua koskevien poikkeusperusteiden osalta muiden rauhoitettujen lajien osalta vallitsevaa EU:n luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan poikkeusperusteiden tulkintaa sellaisena kuin se on vahvistettu EU:n tuomioistuimen oikeuskäytännössä. Tällainen sääntely sallii myös suden metsästyksen poikkeusluvan perusteella, jos siitä ei ole haittaa lajin suotuisan suojelutason säilymiselle tai sen saavuttamiselle.

Tämä eduskunnan edellyttämä muutos metsästyslain 41a §:ään tehtiin teknisenä muutoksena annetussa aikataulussa.

Valiokunnan selkeästä tahtotilasta huolimatta, valiokunta ei löytänyt muita mahdollisia tapoja edistää lainsäädännöllä kannanhoidollisen metsästyksen sallimista kuin tuo metsästyslain 41a §:n tekninen muutos. Valiokunta ymmärsi, että enemmän muutokset lainsäädäntöön edellyttävät luontodirektiivin liitteiden muuttamista. Vaikka selvitys koski suden kannanhoidollista metsästystä, koskee se yhtä lailla karhua ja ilvestä, koska aivan kuin susi, ovat karhu ja ilves myös direktiivin liitteen IV mukaisia tiukasti suojelemissa lajeissa.

Taustalla on EU:n tuomioistuimen selkeä linjaus siitä, että luontodirektiivin 16 artikla tulee saattaa mahdollisimman sanatarkasti osaksi kansallista lainsäädäntöä. EU:n tuomioistuin toteaa ratkaisussaan (C-674/17, suden metsästys Suomessa) 16 artikla on toistettava yksiselitteisesti kansallisessa lainsäädännössä. Tuomioistuin toteaa lisäksi, että saattaessaan 16 artiklaa osaksi kansallista lainsäädäntöään jäsenvaltioiden on noudatettava direktiivissä käytettyjen termien ja käsitteiden merkitystä direktiivin yhdenmukaisen tulkinnan ja soveltamisen varmistamiseksi. Tämä tarkoittaa myös sitä, että kansallisilla täytäntöönpanotoimilla on taattava direktiivin täydellinen soveltaminen muuttamatta sen ehtoja ja lisäämättä lisäedellytyksiä tai poikkeuksia, joista ei säädetä direktiivissä. Kansallinen liikkumavara on siis äärimmäisen kapea.

Suomen riistakeskus voi myöntää hakemuksesta poikkeuslupia vahinkoa ja uhkaa aiheuttavien susien poistamiseksi. Lisäksi poliisi voi poliisilain nojalla antaa määräyksen uhkaa tai vaaraa aiheuttavan suden tappamiseksi. Susikannan hoitosuunnitelmassa on tästä selkeä linjaus. Kirjallisessa kysymyksessä on virhe, joka on syytä korjata. Suomessa ei ole käytössä 500 euron omavastuuta. Riistavahinkolaki (105/2009) säädettiin vuonna 2009, jolloin aiemmassa lainsäädännössä ollut 250 euron omavastuu muutettiin 170 euron korvauskynnykseksi. Se tarkoittaa, että laissa tarkoitettujen riistaeläinten aiheuttamat viljelys-, eläin-, irtaimisto-, poro- ja metsävahingot korvataan ilman euromääräistä rajoitusta, jos korvauksen hakijalle aiheutuneiden vahinkojen yhteenlaskettu määrä kalenterivuotta kohti on enemmän kuin 170 euroa. Suurpetojen aiheuttamat henkilövahingot korvataan myös niissä tapauksissa, joissa vahingon määrä on alle 170 euroa. (RVahL 9§)

Suomessa on susitihentymiä, joiden harventamiseen tarvitaan kannanhoidollista metsästystä. Metsästyksellä torjuttaisiin susien aiheuttamia vahinkoja sekä palautettaisiin susien ihmisarkuutta, joka on välttämätön ominaisuus ihmisen ja suden rinnakkaiselon kannalta. Maa- ja metsätalousministeriö on lähettänyt lausunnoille ministeriön asetuksen poikkeusluvilla tapahtuvasta suden metsästyksestä. Asetus mahdollistaa poikkeuslupien myöntämisen myös luontodirektiivin 16 artiklan 1 e-alakohdan nojalla. Tästä on Suomessa käytetty termiä kannanhoidollinen metsästys.

Maa- ja metsätalousministeriö näkee luontodirektiivin liitteiden muuttamisen olevan ainoa keino palauttaa suurpetopolitiikka myös sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäväälle uralle. Yksinomaan kansallisin lainsäädäntötoimin tämä solmu ei aukea, sillä EU:n tuomioistuin on edellyttänyt, että luontodirektiivin poikkeuksia koskeva 16 artikla tulee saattaa mahdollisimman sanatarkasti kansallisessa lainsäädännössä voimaan.

Olen keskustellut tästä jo komissaari Wojciechowskin kanssa komissaarin Suomen vierailulla. Pian tapaamisen jälkeen syyskuussa Euroopan komissio aloitti susipopulaatioihin ja niiden kansallisiin vaikutuksiin liittyvän tiedonkeruuhankkeen, johon ministeriö on antanut oman vastauksensa sekä on tiedottanut sidosryhmiä, jotta Suomesta lähtee komissiolle kattavasti sidosryhmien näkemyksiä. Komissiosta ei vielä ole tullut palautetta tähän kyselyyn liittyen.

Maa- ja metsätalousministeriön aloitteesta Suomi osallistui EU:n tuomioistuimessa Itävallan sudenmetsästyksen koskeneen ennakkoratkaisupyynnön suulliseen käsittelyyn ja nostimme yhdessä Ruotsin kanssa voimakkaasti esille luontodirektiivin 19 artiklan, jossa säädetään menettelystä direktiivin liitteiden muuttamiseksi.

Vaikutamme aktiivisesti komissioon, jotta se käynnistäisi 19 artiklan mukaisen menettelyn luontodirektiivin liitteiden muuttamiseksi suurpetojen osalta Suomessa tai laajemmin boreaalisella luonnonmaantieteellisellä vyöhykkeellä. Hallituksen kesken on myös keskusteltava avoimesti mahdollisesta laiminlyöntikanteesta EU:n tuomioistuimessa komissiota vastaan, mikäli komissio ei toimi direktiivin 19 artiklan velvoittamalla tavalla ja käynnistä prosessia millä direktiivin liitteet mukautetaan tieteen ja tekniikan kehitykseen.

Luonnonvarakeskus julkistaa vuosittain kesäkuussa susikannan [kanta-arvion](#). Kanta-arvio kuvaa maaliskuun tilannetta. Kanta-arvion tietoaineistot muodostuvat useasta aineistokokonaisuudesta. Arvion muodostamiseen käytetyt aineistot ovat: 1) petoyhdyshenkilöiden suurpetohavaintojen sähköiseen tietojärjestelmään (Tassu) kirjaamat susien pari- ja laumahavainnot, 2) kuolleisuustilastointi ja -tiedot (Suomen riistakeskus, Ruokavirasto, muut viranomaiset ja Luonnonvarakeskus), 3) DNA-aineiston yksilöintitulokset erillisistä keräyksistä ja rutiinianalyyseistä (reviirikohdainen kohdennettu vapaaehtoiskeräys, DNA-näytteet kuolleista sekä merkityistä susista), ja 4) suurpetotutkimuksen muu maastotyö. Susireviirien tilannetta on pyritty selvittämään Luonnonvarakeskuksen henkilökunnan toimesta maastoseurannalla, muiden maastotöiden ohessa ja erillisillä maastotarkastuksilla.

Luonnonvarakeskus tuottaa kanta-arvion yhteydessä myös susikannan ennustemallin, mikä kuvaa susikannan muuttumista maaliskuun jälkeen. Kevään ja kesän aikana susikannassa tapahtuu vuosittain muutoksia. Keväällä susilauman edellisen vuoden pennut jättävät synnyinlaumansa ja etsivät pariutumismahdollisuutta ja omaa reviiriä. Tällöin nuoret sudet liikkuvat pitkiä matkoja, jopa ympäri Suomen. Lisäksi kesällä edellisen vuoden parina liikkuneet yksilöt saavat todennäköisesti ensimmäiset pennut ja parireviiristä tuleekin kesällä laumareviiri.

Riistanhoitoyhdistysten petoyhdyshenkilöt ovat jo merkittävässä roolissa kanta-arvion aineiston tuottamisessa. Petoyhdyshenkilöverkoston Tassu-suurpetohavaintojärjestelmään ympäri vuoden kirjaamat susihavainnot ovat kaikkien nähtävillä luonnonvaratieto.luke.fi-palvelussa. Karttapalvelusta voi tarkastella esimerkiksi DNA-näytteitä, reviirirajoja ja ajantasaisia petoyhdyshenkilöiden kirjaamia havaintoja. Petoyhdyshenkilöiden kirjaamat havainnot ilmoitetaan kartalla 10 km x 10 km ruudun tarkkuudella viimeisen kahden kuukauden ajalta (laumojen osalta 4 kuukauden ajalta). Järjestelmään kirjattujen susihavaintojen lukumäärästä ei voida kuitenkaan suoraan tehdä johtopäätöksiä susien lukumäärästä tai liikkeistä.

SusiLIFE-hankkeen yksi tärkeä tavoite on vähentää suden aiheuttamia kotieläinvahinkoja. Vaikutusten mittaaminen on vaikeaa, koska ei ole tiedossa, kuinka paljon vahinkoja olisi tapahtunut ilman hankkeen työtä. SusiLIFE on kuitenkin tuonut tilallisten käyttöön erilaisia laitteita ja menetelmiä eläinten suojaamiseksi. Tätä tukea on kohdennettu yhteydenottojen mukaan ympäri maata, sekä vuosittaisen arvioinnin perusteella riskialteimmille alueille. Hankkeen kolme suunnittelijaa ovat panostaneet mittavasti tilavierailuihin, jotka ovat saaneet kiitosta mm. siitä, että joku kohtaa huolestuneen tilallisen ja pohtii suojausratkaisuja yhdessä tämän kanssa. Lisäksi eläintilallisille on jaettu kenttävierailuilla, webinaarien välityksellä ja hankkeen tuottaman materiaalin välityksellä runsaasti tietoa kotieläinten suojaamisesta. Lopuksi haluan kumota erityisesti sosiaalisen median keskustelupalstoilla usein esiintyvän virheellisen väitteen susien siirtoistutuksista. Suomessa ei ole koskaan siirtoistutettu susia. Tämä on aina selkeästi linjattu myös susikan-
nan hoitosuunnitelmissa.

Helsingissä joulukuun 1. päivä 2023

Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah